

Täysistunto

Torstai 22.9.2022 klo 9.59—19.47

4.4. Suullinen kysymys Fortumin Uniper-kaupasta (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 142/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt, arvoisat edustajat, siirrymme seuraavaan laajempaan aihealueeseen. — Edustaja Harkimo.

Keskustelu

16.46 **Harry Harkimo liik:** Arvoisa puhemies, ärade talman! Fortum-kauppojen loppulaskua ei ole vielä nähty, neljä miljardin lainan ja neljä miljardin takuun palauttamisen aikataulusta ei tiedetä vielä mitään. Uniper-omistuksen arvo putosi lähes nolllaan. Liian vähän on puhuttu siitä, että Fortumin osingot jäävät tulevina vuosina maksamatta, se on suoraan 500 miljoonaa euroa vuodessa pois valtion budjetista. Kesällä hallitus tuuletti, kuinka pääministeri sähköpostikokouksilla ja tekstiviesteillä hoiti määrätietoisesti suomalaisten etua. Nyt on hiljaista. Vastuu on Fortumin hallituksella ja toimivalla johdolla.

Pääministeri Marin toimi aikanaan erittäin rivakasti, kun hän antoi lehtihaastattelussa potkut Huoltovarmuuskeskuksen toimitusjohtajalle maskikohun takia — toimitusjohtaja ei enää nauttinut pääministerin etua. Fortumin toimitusjohtaja Markus Rauramo on talousjohtajana ja toimitusjohtajana ollut keskeinen tekijä Fortumin Uniper-kaupassa. Pääministeri Marin, nauttivatko Fortumin hallitus ja toimitusjohtaja teidän luottamustanne? Ja tämä kysymys on pääministerille [Puhemies koputtaa] eikä ministeri Tuppuraiselle.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Tämä kysymys on pääministerille eikä kenellekään muulle. Olkaa hyvä.

16.48 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Omistaja-ohjausministeri Tuppurainen vastaa valtionyhtiöiden omistajaohjauksesta. Tämä on ministeri Tuppuraisen vastuulla, ja ministeri Tuppurainen on tätä asiaa mielestäni hyvin harkiten eilen kommentoinut [Välihuutoja oikealta — Puhemies koputtaa] ja todennut sen, että valtionyhtiön omistajaohjaus totta kai voi vaikuttaa yhtiökokouksen kautta yhtiön hallitukseen ja yhtiön hallitus on se, joka valitsee operatiivisen johdon. Näistä menettelyistä, periaatteista tässäkin tilanteessa on syytä pitää kiinni.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt ne edustajat, jotka tästä aihealueesta haluavat esittää lisäkysymyksiä, nousee seisomaan ja painakaa V-painiketta, ja osoittakaa kysymykset vastuuministerille. — Ja edustaja Harkimo.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2022 vp

16.48 **Harry Harkimo liik** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Oliko tämä Huoltovarmuuskuskin pääministerin vastuualueella, vai kenen vastuualueella se oli? Ja valtio on pääomistajana Fortumissa. Kai nyt jonkun pitää päättää, onko se sama hallitus ensi vuonna siellä. Hallitus valitsee sitten sen jälkeen toimitusjohtajan. On se nyt ihme, jos ei pääomistaja pysty vaikuttamaan näihin asioihin, vaan puhutaan kaikennäköistä lööperiä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt ministeri Tuppurainen.

16.49 **Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmasti tulee vielä se aika, jolloin tämä jälkipyykki käydään, ja se pitää käydä kyllä perusteellisesti. Vastuuta tullaan aivan varmasti osoittamaan, ja vastuu tulee kantaa.

Minä olen omistajaohjausministerinä kantanut vastuun siitä, että Fortumin hallituksella on ollut tiedossa valtion enemmistöomistajan tahtotila, kun Uniperin osalta neuvotteluita on käyty. Ja tämä viesti on ollut kirkas. Se on ollut se, että me emme halua, että Fortum lähtisi tässä tilanteessa enempäänsä Uniperia pääomittamaan — ja että valtio-omistaja ei tule Fortumia pääomittamaan. Ja kun tämä reunaehto oli yhtiöllä tiedossa, niin eilen yhtiöt ovat ilmoittaneet sellaisesta ratkaisusta, jossa Saksa on se, joka pääomittaa Uniperia. Saksa on se, joka kattaa nämä tappiot.

Kuitenkin tämän seurauksena myös Fortumin omistusosuus liudentuu ja tästä tulee kirjanpidolliset tappiot. Tämä on valitettava tosiseikka. Tätä jälkipyykkiä sitten aikanaan pestään, mutta tämä vakautuspaketti pitää vielä toimeenpanna. Se on tarkoitus saada tämän vuoden aikana tehtyä. Nyt on pidettävä huolta siitä, että Fortum on kaikissa tilanteissa [Puhemies koputtaa] toimintakykyinen tämän asian viemään loppuun.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Vähämäki.

16.50 **Ville Vähämäki ps** (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Niin, kyllähän se näin oli, että tämä seikkailu Saksassa oli kammottava epäonnistuminen. Ennen kaikkea eilinen oli synkkä päivä suomalaiselle omistajuudelle. Jos katsotaan sitä, mitä heinäkuussa sovittiin, niin se johti siihen eiliseen päätökseen. Siinä menivät samassa tämän neuvottelutuloksen takia yhdellä kymmenesosalla hinnastaan nämä vesivoimalat, me saatiin niistä vain 500 miljoonaa, noin yksi kymmenesosa siitä koko omistuksen hinnasta. Miten tässä olisi pitänyt toimia? Olisi pitänyt ajaa tämä yhtiö selvitystilaan, ja selvitysmies olisi sitten valvonut velkojen etua. Näin olisivat suomalaisetkin saaneet osansa näistä vesivoimaloista.

Nyt kun nähdään, miten on toimittu, niin mitä aikoo valtioneuvoston kanslia tehdä, laitetaanko yhtiön hallitusta vaihtoon? Ja aikooko yhtiön hallitus vaihdattaa toimivaa johtoa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Tuppurainen.

16.51 **Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kysymys on hyvin vakava. Kysymys on Saksalle vakava, energiakriisi. Siellä tämä tilanne ei kosketa vain Uniperia vaan myös muita yhtiöitä, jotka vastaavat maan huoltovarmuuskriittisistä energiatoimituksista. Kesän vakautuspaketti teh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2022 vp

tiin niiden oletuksien oloissa saksalaisen osapuolen näkökulmasta, että maakaasua olisi vielä jossain määrin saatavissa Nord Stream 1 -putkea pitkin. Mutta nyt me tiedämme, mikä on realismi. Realismi on se, että Putin on kiristänyt entisestään otettaan, käyttää energiaa aseenaan niin Saksaa kuin meitä kaikkia muitakin eurooppalaisia kohtaan ja maakaasutoimitukset ovat poikki. Se seitsemän miljardin tappioraja, joka heinäkuussa sovittiin, on nyt valjennut kaikille olevan aivan alakanttiin asetettu, ja se johti tähän uuteen todellisuuteen, missä me nyt olemme, jossa Saksa siirtyy Uniperin enemmistöomistajaksi ja tämän seurauksena Fortum luopuu Uniperista.

Jos tästä jotain myönteistä hakee, niin se on se, että nyt tämä köysi Uniperiin on katkaistu ja Fortum voi keskittyä siihen, mikä on valtio-omistajallekin tärkeää, eli ydinliiketoimintaansa [Puhemies koputtaa] pohjoismaisilla energiamarkkinoilla ja suomalaisen sähkön huoltovarmuuden turvaamiseen. [Toimi Kankaanniemi: Ei vastausta kysymykseen!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja seuraavaksi edustaja Zyskowicz.

16.52 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä on jälkikäteistä asioiden tarkastelua, mutta tosiasia, objektiivinen tosiasia, on se, että Fortumin toimiva johto ja hallitus tekivät omistajilleen 6 000 miljoonan euron tappion. Tämä on fakta. Nyt Fortumin johto selittää julkisuudessa, että heidän strategiansa ei ollut sodan kestävä. Tämä ei ole fakta. Venäjä olisi voinut vähentää kaasun vientiään Saksaan ilman sotaakin. Oli olemassa jo Krimin miehityksen aiheuttamat pakotteet ja niihin liittyvät vastapakotteet. Mikä olisi estänyt Venäjää vahvistamasta vastapakotteitaan ilman sotaakin?

Nyt kysyn teiltä, ministeri Tuppurainen, vaikka ymmärrän, että näitä asioita ei täällä eduskunnan suuressa salissa ratkaista: ei kai Fortumin hallitus ensi keväänä — esimerkiksi se — voi jatkaa nykymuotoisena?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Tuppurainen.

16.53 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Zyskowiczille tämän taustoituksesta. Totta on, että tämän tarinan juuret juontavat vuoteen 2017, jolloin Fortumin hallitus, Fortumin silloinen johto, on tehnyt päätöksen hankkia Uniperin osakkeita. Ja nyt jälkikäteen arvioiden, kun me tiedämme paremmin, mitä tuleman piti, tuo investointipäätös on osoittautunut hirvittäväksi virheeksi, nyt me sen tiedämme. On edelleen Fortumin hallituksen vastuulla ollut löytää tähän ratkaisu, ja tämän ratkaisun reunaehdot valtio-omistaja on asettanut. Reunaehdot olivat muun muassa se, että me emme enää pääomita Uniperia eikä valtio pääomita Fortumia ja että Fortumin alkuvuodesta antama rahoitus, kahdeksan miljardia — neljä miljardia lainaa ja neljä miljardia takauksia — palautuu takaisin Fortumille. Näin on nyt tässä vakautuspaketissa sovittu, ja nyt tämä vakautuspaketti on tärkeätä toimeenpanna.

Kun me valmistaudumme ensi kevään yhtiökokoukseen, niin voitte olla varmoja, että valtio-omistaja vaikuttaa nimitystoimikuntaan, jotta myös valtio-omistajan ääni yhtiökokouksessa kuuluu. [Timo Heinonen: Eli vaihtuu!]

Kysymyksen käsittely päättyi.